

Lapozgatás egy régi soproni jegyzőkönyvben

Dr. Horváth Dénes

Ismereteim szerint a Magyarországi Gyógyszerész Egyesület kerületeinek, járásainak működését tükröző jegyzőkönyvek zömmel elvesztek, azonban a soproni járás jegyzőkönyvei a járás egész működési idejéről egy kötetben megmaradtak. Így megismerhetjük az abban az időben működött gyógyszerészek szakmai és gazdasági gondjait, problémáit.

* * *

A *Nikolics* család (*Milivoj* és fia *Károly*) szakmá-
szeretettől megőrizték a Magyarországi Gyógyszerész
Egyesület soproni járásának az 1884-es megalakulástól
1947-i megszüntetéséig készült jegyzőkönyvét.

Mielőtt az ott olvasottakról írnék, röviden felidézem
az Egyesület megalakulását, előzményeit. Az 1860-as
években megindultak a különböző szakmai civil-szerve-
ződések. A gyógyszerészek az „Orvosok és Termé-
szetvizsgálók”-hoz csatlakoztak, évenkénti vándorgyű-
léseiken aktívan részt vettek. E szervezet gyógyszerész
részlege elhatározta önálló Gyógyszerész Egyesület fel-
állítását, mely 1872-ben megalakult. Létrejöttében me-
gyénk egyik gyógyszerészének *Hartmann József*
csepregi gyógyszerésznek jelentős szerep jutott. Az
Egyesület 1874. évi közgyűlésén döntöttek az országos
szervezetnek, a kerületeknek és járásoknak a felállításá-
ról. Az országban hat kerület és kerületenként négy-
négy járás került kialakításra. Az V. kerülethez tartozott
a soproni járás, mely az Egyesület megalakulása után
csak 10 évre jött létre, ugyanis a járás akkori 25 gyógy-
szertára közül csak 8-ban volt beosztott gyógyszerész, a
szolgálat napi 24 óra volt, így nehezen tudtak a gyógy-
szerészek határozatképesen összejönni. Az Országos
Egyesület 1874-ben új alapszabályt fogadott el, nevét
Magyarországi Gyógyszerész Egyesületté változtatta a
kerületi beosztás meghagyásával.

Végül 1884 májusában ugyancsak *Hartmann Jó-
zsefnek* sikerült határozatképes összejövetele a soproni
járást is megalakítani, ahol megválasztották elnök-
nek *Csathó József* soproni gyógyszerészt. *Csathó* ígé-
retet tett, hogy „nehéz és tövises pályánk előmozdítá-
sát szíven hordozza.” A járásban kezdetben évente,
majd 1902 óta 3 évente volt tisztújítás. A járás igazga-
tója 1900-tól 1921-ig *Jéhn Vilmos* soproni gyógyszer-
ész volt. Utódja elnökként *Szerdahelyi János* soproni
gyógyszerész lett, aki 1937-ben mondott le. Helyette
Marinczer Jenő csornai gyógyszerészt választották,
aki a II. Világháború végéig elnök. *Nikolics Milivoj*
kezdetben a testület titkára, majd 1937-től ügyvezető-
igazgatója volt a soproni járásnak. *Marinczer* lemond-

dása után *Nikolics* vitte a kerület ügyeit az Egyesület
megszüntetéséig.

Az Egyesület életében szomorú esemény volt a tri-
anoni békeszerződés, mely az ország 2000 gyógyszer-
tárából 966-t hagyott meg az anyaország határai kö-
zött. Több járást teljesen elcsatoltak, a soproni járást is
jelentősen megcsökkentették. Sopron csak az 1921-es
népszavazás révén maradt magyar város. Az elszakított
területek gyógyszerészei egy ideig részt vettek a járás
értekezletein.

A Magyarországi Gyógyszerész Egyesület 1932-
ben Sopronban tartotta országos közgyűlését és ez a já-
rásnak nagy erkölcsi sikert hozott. A hatóságok a köz-
gyűlésen tett ígéreteiket beváltották.

A hat évtized alatt 2 világháború is volt. Mindkettő
megszakította az Egyesület működését, így a soproni
járás jegyzőkönyvében sincs ez idő alatt bejegyzés. A
jegyzőkönyvet az 1884-es megalakulástól 1914 máju-
sáig vezették. A háború után, 1918-ban eredménytelen-
ül próbálkoztak a járás gyógyszerészeinek összegyűj-
tésével, majd 1920 áprilisában végre újraindult a járás
élete. A II. világháború miatt 1944-ben – ekkor
Nikolics Milivoj ügyvezetősége alatt – ismét megsza-
kadt a munka. A háború után az alakuló ülésen már az
államrendőrség egy kiküldöttje is részt vett. A Magyar-
országi Gyógyszerész Egyesületet más civil szerveze-
tekhez hasonlóan még 1947-ben betiltották, így meg-
szűnt az Egyesület soproni járása is.

A több mint hat évtizedes működés alatt a gyógyszeré-
szeteket érintő sok kérdés került napirendre. Gyógyszeré-
szeti törvénytervezetek, jogadományozási ügyek, munká-
idő-csökkentés, adóközösség, taksa-kérdések, alkalmaz-
zottak (segédek) ügyei, gyógyszerész képviselő szorgal-
mazása különböző állami szervezetekben, beszerzési
gondok, törpegyógyszertárak segítése, gyógyszertárakat
ért háborús károk és gyógyszerészek helytállása a hábo-
rús események alatt. E témákról olvashatunk a jegyző-
könyvekben. Közülük egyesek többször is tárgyalásra
kerültek. Ilyen volt pl. a Gyógyszerészi Kamara ügye.

A Kamara felállításának szükségességét állandóan
hangoztatták. Már az 1898-ban véleményezésre kapott
kamarai törvénytervezetről a válaszukban megírták,
hogy „Kegyelmes Uram, de mindjárt!” Az évek során
véleményeztek több kamarai törvénytervezetet is, de
megvalósításra egyik sem került.

A másik állandóan napirenden lévő téma a nyug-
díjkérdés volt. Már 1900-ban javasolták Nyugdíj Inté-
zet felállítását, minden gyógyszerész kötelező tagsá-
gával. Majd különböző módosításokkal a nyugdíj-

ügyet évtizedeken át tárgyalták, azonban egyiket sem sikerült megvalósítani. Végre 1938-ban létrejött a Gyógyszerészek Országos Jóléti Alapja (GYOJA), mely az államosításig indokolt esetben segélyt folyósított, de nyugdíjat nem. Az intézmény összegyűjtött vagyonát (épületeket) államosították. (A gyakorló gyógyszerészek nyugdíjigénye végül a gyógyszerértáruk államosítása után oldódott meg. 1950-től a gyógyszerészekben dolgozó idős kollégák a 10 év várományi idő eléréstét várták. Közben a várományi időt 15 évre felemelték, így csak kivételesen, a szakszervezet eredményes támogatása révén mehettek idős kollégáink 1960-ban nyugdíjba.)

Gyakori téma volt a gyógyszerészképzés is, melyet már 1901-ben „szükségyszerűnek és időszerűnek” tartottak. Ekkor 6 gimnáziummal lehetett a gyógyszerészi pályára lépni. Javasolták: jó lenne a gyakornoki időt 3 évre emelni, s ebből az iskolai oktatás egy év lenne, az oktatás bővítése azonban a gyógyszerész-alkalmazottak hiányát fokozta volna. (Már az alkalmazott-hiány volt az indoka 1895-ben annak a javaslatnak is, ami a nők pályára lépését szorgalmazta.) Sőt egy időben a 2 éves kötelező segédidőt 5 évre szerették volna felemelni, hasonló okból. Végül a pályára lépés érettségéhez kötését 1906-ban szótöbbséggel elvetették és ugyanaz volt a vélemény még 1907-ben is. Viszont 1909-ben a járás közgyűlésén *Jéhn Vilmos* igazgató a gyógyszerészi pálya tudományos arculatát emelte ki, mely jelentős a „létért való küzdelemben. Magasabb képzés szükséges, hogy ne csak, mint szatócsok a csomagolt gyári készítményeket szolgálják ki, hanem mint önállóan gondolkodó, kutató egyének, szerzett tudományuk segítségével alkotni is képesek legyenek. Ezen új típusú ténykedések eredménye révén a kar tekintélyét emeljék.” A gyógyszerészképzés reformját a továbbiakban is többször szorgalmazzák, de az egyetemi gyógyszerészképzés vonatkozásában még évtizedekig nincs előrelépés, míg *Löcherer Tamás* egyesületi alelnök az Egyesület 1940. májusi közgyűlésén a már megvalósult egyetemi gyógyszerészképzésről és a megszervezett továbbképzésről számolt be.

A gyári készítmények mind nagyobb térhódítása is gyakran volt az értekezletek tárgya. A gyári készítményeket különösen megjelenésük első évtizedeiben gyógyszer-különlegességeknek nevezték. Központi intézkedést javasoltak, mert a forgalomba jött készítmé-

nyek között több értéktelen és tervezték a gyakorló orvosok levélbeli tájékoztatását is.

A Vas-Zalai kerülettől 1930-ban érkezett javaslat arról szól, hogy adják ki egy könyvben a gyógyszerkülönlegességek összetételét, hogy ezzel megkönnyítsék azok magisztrális rendelkezését. A soproni járás egyetértett azzal a módosítással, hogy a könyvet az Országos Egyesület adja ki. Javasolják továbbá, hogy a dunántúli gyógyszerészek közösen alkalmazzanak orvoslátogatót a magisztrális gyógyszerrendelés propagálására. Úgy látszik érdemleges intézkedés nem történt, mert az 1935-ös közgyűlésen még mindig csak tervezik orvoslátogató alkalmazását a vas-zalaiakkal közösen.

A gyári készítmények térhódítása ellen más országokban is fellépnek. Így a németeknél Stada néven jött létre ez a mozgalom, mely receptkönyvet is kiadott. Ennek példája nyomán indult el nálunk a Nostra mozgalom, melynek eredménye a Magyar Gyógyszerkönyv IV. kiadásában megjelent Comprimata-k egységes kartondobozokba történt kiserelése.

Az 1937-es közgyűlésen javasolják, hogy az Egyesület elnöksége kérje az Országos Közegészségügyi Intézet állásfoglalását a gyógyszerminták nagyarányú terjesztése ellen. Ugyanakkor a Nostra mozgalom további fejlesztését és propagálását szorgalmazzák. Az 1940-es értekezleten a Nostra mozgalom iránt nagyobb megértést hangoztattak, az 1942-es gyűlésünkön azonban megállapítják, hogy a gyári készítményekkel szemben a FoNo hátrányban van, annak ellenére, hogy az országos elnökségben *Löcherer Tamás* sokat tett ez ügyben.

* * *

Lapozgatva a megmaradt egyesületi jegyzőkönyvet, annak tanúsága szerint a Magyarországi Gyógyszerész Egyesület munkájából a soproni járás gyógyszerészei aktívan kivették a részüket. Az egyedül dolgozó gyógyszerészek egy-egy szakmai kérdéstről sok esetben levélben írták meg véleményüket. Az akkori kollégák aktivitása például szolgálhatna a jelenkori kollégáknak.

D. Horváth: *Thumbing in an old record*